

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ПОЛОНІСТА (КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ)

*Ірина Заваринська,
доцент кафедри загального мовознавства і слов'янських мов*

Постановка проблеми. Сучасний учитель передусім “має бути висококваліфікованим і далекоглядним професіоналом, свідомим та відданим патріотом України, тонким психологом, котрий володіє інформаційними та педагогічними технологіями” [5, с. 15].

Війна в Україні торкнулася усіх сфер життя народу. Однак, незалежно від трагічних обставин велика відповідальність за зміцнення основ української державності продовжує лежати на плечах освітян.

Німецький державний діяч Отто фон Бісмарк з цього приводу зазначив: «Війни виграють не генерали, війни виграють шкільні учителі ...».

Так, українські педагоги, у різних регіонах швидко усвідомили реалії війни, відчули настрої учнів та почали віддано та *професійно* працювати – *проводити заняття онлайн (навіть у бомбосховищах та підвалах)*.

Відтак, майбутні полоністи мають усвідомити, що в сучасних умовах *впровадження педагогічних інновацій, новітніх технологій* сприяє розвитку системи продуктивного навчання, підвищенню якості освітніх послуг, співтворчості учителів, учнів та їх батьків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження полягає в тому, що у системі підготовки вчителя-полоніста педагогічна практика посідає важливе місце, а проходження її у непередбачених умовах вимагає висококваліфікованої підготовки майбутніх працівників освіти.

Наукові праці відомих полоністів України охоплюють такі напрями досліджень, як історія літератури, теорія й компаративістика, культурологія, етнолінгвістика, фразеологія тощо [7, с.166].

Вагомий внесок у розвиток полоністики в Україні, зокрема методики навчання польської мови зробили Олег Тищенко [9], Тетяна Черниш [10], Алла Кравчук [11], Світлана Сухарева [12] та інші.

Проведені дослідження та практична діяльність вчених доводить, що створюючи умови, максимально наближені до реальних умов самостійної педагогічної діяльності, педагогічна практика сприяє формуванню основ професійної майстерності вчителя-полоніста та вихователя.

Мета роботи – визначити значення *впровадження педагогічних інновацій та застосування новітніх технологій*, що сприяє розвитку системи

продуктивного навчального процесу, підвищенню якості освітніх послуг, співтворчості студентів, учителів, учнів та їх батьків, особливо в умовах війни.

Завдання статті: розкрити найважливіші сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів-полоністів; описати шляхи *впровадження* педагогічних інновацій та застосування їх у процесі проходження педагогічної практики студентів-полоністів; визначити значення застосування новітніх технологій на заняттях польської мови та літератури в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. «Сучасний педагог повинен виконувати "не роль "фільтра" для пропускання через себе навчальної інформації", а бути "помічником у роботі учня, перебираючи на себе роль одного з джерел інформації"; "в ідеалі педагог стає організатором самостійного навчального пізнання учнів, не головною діючою особою в групі учнів, а режисером їхньої взаємодії з навчальним матеріалом, один з одним і з учителем" [4, с. 56].

Педагогічна практика є феноменом, початковим по відношенню до педагогічної теорії, а педагогічна теорія – відображення та інструмент перетворення педагогічної практики. Взаємозв'язок педагогічної теорії і педагогічної практики як складових більш загального феномена – педагогічної дійсності – має свій специфічний вираз на особистісному рівні, в процесі професійної підготовки [1, с.80].

Професійні педагогічні уміння – це знання в дії, результат їх використання в реальній практичній діяльності [7, с.168].

Педагогічна практика для студентів-полоністів у закладах середньої освіти передбачає: формування у здобувачів комунікативної компетентності на основі лінгвістичних, соціокультурних і професійних знань з польської мови та літератури; вміння вільно висловлюватися усно та письмово на різні лексичні, соціокультурні, побутові, освітні чи політичні теми; майстерно використовувати набуті теоретичні знання під час здійснення навчально-виховного процесу з польської мови та літератури за допомогою традиційних та інноваційних методів викладання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні *знати*: ідеї сучасного викладання польської мови і літератури, основні поняття і термінологію; методи та принципи навчання польської мови і літератури; різні аспекти дидактичних ситуацій у вивченні польської мови в Україні; специфіку навчання дітей та молоді; доступні в Україні підручники для викладання польської мови і літератури; сучасні засоби для викладання польської мови і літератури. *Вміти*: запланувати урок, скласти конспект уроку, провести урок; аналізувати підручник з точки зору методики навчання, змісту, відповідності для конкретної групи учнів; впровадити на уроці польської мови і літератури елементи культури; створити сприятливу (для успішного засвоєння

знань) атмосферу на уроці; використати на уроці інноваційні методи та засоби навчання; визначити мовний рівень учня; здійснити оцінку успішності учня тощо.

Пітер Фердинанд Друкер – американський вчений австрійського походження вважав, що інноваційна діяльність – це гарно організована, раціональна і систематична робота.

Впровадження інноваційних та інтерактивних технологій у навчальний процес стимулює інтерес до навчальної діяльності, сприяє формуванню логічного та творчого мислення, сприяє розвитку учнів та формуванню інформаційної культури.

Педагогічна інновація - нововведення у педагогічну діяльність, зміни у змісті та технології навчання і виховання, що мають на меті підвищення їх ефективності. Інновації розробляються і проводяться працівниками та організаціями системи освіти і науки.

Переваги інформаційно-комунікаційних технологій такі: індивідуалізація навчання; інтенсифікація самостійної роботи учнів; зростання обсягу виконаних на урок завдань; розширення інформаційних потоків при використанні Internet; підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи, можливості включення ігрового моменту: вирішиш вірно приклади – відкриєш картинку, повставляєш правильно всі букви – станеш ближче до мети казкового героя. Комп'ютер дає вчителю нові можливості, дозволяючи разом з учнем отримувати задоволення від захопливого процесу пізнання, не тільки силою уяви розсовуючи стіни шкільного кабінету, але за допомогою новітніх технологій дозволяє зануритися в яскравий барвистий світ. Таке заняття викликає у дітей емоційний підйом, усі учні охоче працюють з комп'ютером [8].

Вчителі-полоністи можуть використовувати ряд інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема: перегляд телепередач, театральних спектаклів, фільмів (пригодницьких, про подорожі), екранізацій художніх творів (комедій, історичних фільмів, легенд, міфів тощо), прослуховування радіопередач; перегляд навчальних популярно-наукових і документальних фільмів; перегляд репродукцій картин, скульптур, ілюстрацій, фотографій, пов'язаних з прочитаними текстами; перегляд фільму-казки, театральної байки, часопису, коміксу; свідомий перегляд рекламних текстів, виділення в них елементів впливу (аналіз змісту та художньої форми; поняття антиреклами); знайомство з молодіжними часописами, аудіо- і відеокліпами, графіті; прослуховування класичної музики, колядок, дитячих пісень, сучасної розважальної музики; використання комп'ютерних технологій для організації навчального процесу відповідно до змістових ліній і розділів програм.

Для удосконалення навичок *аудіювання* можна застосовувати: прослуховування текстів, у тому числі з одночасним їх читанням на екрані, виділення слів, які читають, кольором; використання текстових документів, малюнків, діаграм, демонстраційних матеріалів. Важливими є: демонстрація навчальних і контрольних завдань для перевірки умінь слухати, розуміти, аналізувати, оцінювати власне висловлювання. Застосування мережі Інтернет: аудіо - та відеоматеріали, пісні, інтерв'ю, бесіди з відомими людьми, аудіокниги, музичні відеокліпи, кінокліпи, фільми.

У практикуванні *діалогічного та монологічного мовлення* можна створювати штучне мовне середовище (мовлення дикторів, майстрів художнього слова, носіїв мови). Інтернет: організація реальної комунікації з носіями мови, використання мультимедійних технологій, гіпертексту у вигляді зв'язного сюжету, в якому студент бере участь; природний діалог.

Для удосконалення навичок *читання* можна застосовувати анімаційні фрагменти, можливість виділення окремих частин, автоматизація пошуку, словникова допомога, доступ до електронних бібліотек, аудіокниг, які можна прослуховувати з одночасним читанням.

Процес навчання *говоріння* передбачає створення умов реальної усної комунікації (веб-камера, мережеві технології, телемости, звукове синхронне спілкування), створення діалогів різних типів з комп'ютерними персонажами, ведення діалогу з різними співрозмовниками, комп'ютерні презентації, контроль з використанням мікрофонів, програм звукозапису.

Для удосконалення умінь і навиків *письма* можна використовувати ілюстрації до писемних робіт у графічному редакторі, автоматичну перевірку орфографії, автоматичні операції з текстом, можливість багаторазового коригування робіт, реальна комунікація у писемній формі електронною поштою. Тестування, анкетування теж є важливими формами навчання.

Навчання *фонетики* можна організувати шляхом прослуховування зразків правильної вимови носіїв мови, поскладове промовляння, запис власного мовлення, індивідуальна праця у власному темпі, імітація зразка (аудіотренажер), тестування лексичних навичок.

Орфографія – передбачає зорово-слухові диктанти, роботу зі схемами, з наочністю, кольором, анімацією, звуковими ефектами; різноманітні вправи, роботу над помилками, що супроводжується звуком, виділенням помилки кольором.

Тренувальні і контрольні вправи, системна організація матеріалу, сортування слів за тематикою, добір синонімів, антонімів можна використовувати для навчання *лексики*.

Ознайомлення з *граматичним матеріалом* (граматичними структурами,

правилами) можна за допомогою анімаційних схем, відеофрагментів, таблиць, схем, інтерактивних діаграм, візуалізація вправ (кольори, шрифт, відео). Важливим у процесі навчання граматики є робота над помилками з використанням довідників, з повторенням правил. Цікавим і корисним є застосування комп'ютерних тестових завдань.

Реалізація *соціокультурної компетенції* передбачає: тексти для читання, аудіювання, електронні бібліотеки, банки даних, застосування мережі Інтернет.

Важливими є використання слайдів, карт, схем, таблиць, відео- і аудіо матеріалів, огляд експонатів в музеях, віртуальні музеї, віртуальні екскурсії по містах, огляд пам'яток, показ модної колекції. Корисним буде ознайомлення з оригінальними витворами мистецтва, художнім ремеслом тощо.

Відтак, головне завдання професійно-педагогічної підготовки студентів – оволодіння певним обсягом теоретичних знань з дисциплін педагогічного циклу, а також практичними вміннями і навичками для роботи в школі, формування особистісних якостей, потрібних майбутньому вчителю для співпраці з учнями [1, с. 4].

Висновки. *Сьогодні кожен педагог розуміє, що вчити – це вселяти надію, а дотримуватися дисципліни, систематичності, законів та правил високої професійної підготовки – це перемагати.*

Важливість педагогічної практики студентів-полоністів визначається тим, що у процесі її проходження майбутні працівники педагогічної діяльності набувають професійних умінь для оволодіння сучасними способами і прийомами роботи та практичних навичок відповідно до мети, принципів, умов, засобів, форм і методів її організації з учнями.

Практика має допомагати студентам-полоністам оволодіти сучасними методами і формами організації навчально-виховного процесу, формувати у них професійні вміння і навички для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, виховати потребу систематично займатися саморозвитком та самореалізацією та творчо застосовувати здобуті знання у практичній діяльності.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження. Оволодіння інноваційними технологіями та шляхи застосування їх на заняттях польської мови та літератури мають стати для майбутніх вчителів-полоністів важливою складовою їхнього професійного розвитку та невід'ємною складовою педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Бірюк Л.Я. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психолого-дидактичний аспект): навч. посіб. К.: Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. 210 с.
2. Будаєв В.Д. Якість педагогічної освіти – майбутнє України. Технології неперервної освіти: проблеми, досвід, перспективи розвитку : збірник статей до традиційної IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2002. С. 3–6.
3. Войцова О.А. Відкрий таємниці польської мови: Підручник для студ. філол. факультетів. 2-ге вид., випр. і доп. Чернівці : Букрек, 2016. 272 с.
4. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. К. : Віпол, 2000. 636 с.
5. Ковальчук В.Ю. Модернізація професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного вчителя : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". К., 2006. – 34 с.
6. Кравчук А., Ковалевський Є. Методика викладання польської мови. Мова і культура в полоністичній дидактиці в Україні: підручник для вищих навч. закладів. Київ : ІНКІОС, 2017. 323 с.
7. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. К.: «Магістр – S», 1998. 200 с.
8. Електронний ресурс: <https://osvita.ua/school/method/technol/6804/>
9. Електронний ресурс: <https://ldubgd.edu.ua/tishchenko-oleg-volodimirovich>
10. Електронний ресурс: <https://philology.knu.ua/struktura-if/ chernysh/>
11. Електронний ресурс: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кравчук_Алла
12. Електронний ресурс: <https://vnu.edu.ua/uk/chairs/slovyanskoyi-filologiyi>